... Dissertatio botanica de moraea ...

by

Karl Peter Thunberg

1787.

~~584.24~~

~~T53~~

584.24

T53

D. D.
DISSERTATIO BOTANICA
DE
MORAEA.

QUAM
CONSENSU EXP. FAC. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

*CAROL. PET.
THUNBERG,*

EQUITE AURAT. REG. ORD. DE VASA,

MEDIC. DOCT. PROFESS. MED. ET BOTAN. REG. ET ORD., ACAD. CÆSAR.
NAT. CURIOS. REG. SCIENT. HOLMIENS. SOCIET. SCIENT. UPSAL. PATR.
HOLM. BEROL. NAT. SCRUT. LUND. HARLEM. AMSTELD. ZELAND. NIDROSIENS.

MEDIC. EDIMBURG. ET NAT. STUDIOS. IBID. MEMBRO; NEC NON ACAD.

MONSPELLIENS. AGRICULT. PARIS. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND.

OR. CORRESPOND.

PUBLICÆ EXAMINANDAM SISTIT
ZACHARIAS COLLIANDER,

STIPEND. REG. SMOLANDUS.

IN AUDIT. GUST. MAJ. D. VIII. DEC. MDCCLXXXVII.

H. A. M. S.

UPSALIÆ,
LITTERIS DIRECTOR. JOHAN. EDMAN.

à

MONSIEUR

STENON ANDRÉ FREDIN,
DOCTEUR EN MÉDECINE,
ASSESSEUR AU COLL. ROYAL DE LA MÉDEC. à STOCKHOLM,
PREMIER MÉDECIN DE LA COUR,
MEMBRE DE LA SOCIÉTÉ DE LA MÉDECINE à COPENHAGUE;

&

à

MONSIEUR

JEAN GEORGE
COLLIANDER,
MAÎTRE EN PHILOSOPHIE ET DOCTEUR EN MÉDECINE,
LECTEUR AU COLLEGE ROYAL à WEXIÖ,
MÉDECIN DE LA PROVINCE DE CRONBERG,
MON TRÈS HONORÉ ONCLE;

DEDIÉE

PAR

VOTRES

très humble & très obéissant
serviteur

ZACHARIE COLLIANDER.

51 GK
495
175
T53
1787
SCHMIDT
DISSERTATIO BOTANICA.

DE
MORÆA.

§. I.

Inter nova illa Plantarum Genera, quæ post reformatam hoc seculo Botanicen, a Botanicis recepta fuerunt, MORÆAM, a JOHAN. MORÆO, Aslesfore & Medicinæ apud Fahlunenſes Doctore celebri & experientissimo, ſuum matuaram nomen, in Speciebus Plantarum ill. LINNÆI primum commemorari, duplicique conſtare ſpecie diverſa, *juncea* ſcilicet & *vegeta*, perſpicimus. Utramque vero hanc ſpeciem MORÆÆ non niſi unicam, variantem licet, eſſe poſtea animadvertit LINNÆUS, filius, atque in Supplemento ſuo Plantarum non modo ſub triviali nomine *iriopetala* comprehenſit, ſed etiam, quæ ad IREOS Genus, ob petala tria majora barbata, potius referatur, recte omnino dignam declaravit. In Diſſertatione itaque de IRIDE Celeb. Præſidis *Iris plumaria* appellata fuit. Cum vero plantarum individua, certe non pauca, cum *Iridibus* ſumma affinitate junctæ, ab illis autem ſufficienter diſtinctæ, præcipue opéra Celeb. Præſidis & imprimis in Promontorio Africes australi, detecta fuerunt, quæ cum celeb. ſuo Anteceſſore, juniore LINNÆO, in Supplemento Syſtematis edendo occupato, communicavit; hæc ad MORÆÆ Genus, quaſi de novo condendum, jure meritoque fuerunt relata.

Descriptione pulcherrimi hujus Generis gratiam apud B. L. me initurum fore, eo magis mihi perſuaſum,
A ſum,

sum, quo certo certius sciam, Genus hocce non modo insufficienter ante esse descriptum, sed etiam adeo plurimis suis fructificationis partibus ludere, ut non facilis sit illa opera, qua eruantur genuinæ illæ notæ, quibus ab aliis generibus rite noscatur, & species veræ eidem recte jungantur.

Ut enim sub hoc Genere species comprehensæ fuerunt, quæ ad alia genera amandari debuerunt; sic etiam deprehensæ sunt aliorum Generum plantæ, quas ad *Moræas* referre coacti fuerunt Botanici recentiores. Ad *IRÉOS* itaque Genus pertinent species supra nominatæ, *Moræa juncea* & *vegeta* atque *fugax*, & ad *MORÆAS* reduci debent *Ixia gladiata*, *africana*, *flexuosa* atque *chinensis*, *Fervaria undulata*, *Sisyrinchium palmifolium* & *bermudiana*.

Corolla in hoc genere, uti & in *Iridibus capensis*, subhexapetala sæpe occurrit, infima basi aliquando vix perspicue connata, sic ut dubius hæreat Examiner attentus, utrum potius monopetala, an hexapetala salutari debeat. Cum vero accuratori examini subjectæ plurimæ species corolla basi coalita instructæ inveniuntur, *MORÆIS* æque ac *IRIDIBUS* corollam potius monopetalam sexpartitam adscribendam esse judicamus.

Filamenta staminum, numero semper tria, in multis, scilicet *melaleuca*, *filiformi*, *spatbacea*, *cærulea*, aliis, separata sunt; in aliis vero, præcipue *collina*, *undulata*, *bermudiana* in cylindrum connata Monadelphæ deprehenduntur, ut quoque in *Iridibus* non paucis, *Ixiis* aliisque Generibus, australem Africam incolentibus.

Nulla vero fructificationis pars adeo varie ludere observatur, ac quidem stigma Pistilli, quod in *cærulea*, *spiral*i & *africana* simplex; in *bermudiana* bifidum; in *polyantho*, *spatbacea*, *compressa*, *palmifolia*, *filiformi* trifidum;

in

DSI

in *undulata*, *melaleuca* tripartito-multifidum; in *collina* trifido-cucullatum; in *flexuosa* sexfidum; sic ut in hoc, licet in plurimis ad numerum ternarium proxime accedat, nulla certa characteristica nota quærenda sit.

Dignoscenda igitur erit MORÆA a Triandriæ Monogyniæ Bulbosarum plantarum Generibus, imprimis ab *Iridibus* sequenti characterē essentiali:

Corolla monopetala, sexpartita, inæquali: laciniis erectis. Stigmatibus tribus.

§. II.

CHARACTER GENERICUS.

CAL. *Spatha* duplex, exterior major; utraque convoluta, lanceolata, glabra, erecta.

COROLLA submonopetala, campanulata, inæqualis: *laciniæ* tres majores, obovatæ, obtusæ; tres minores, breviores vel angustiores, oblongæ, obtusæ.

STAM. *Filamenta* tria, sæpe libera, rarius in cylindrum connata.

Antheræ lineares vel ovatæ.

PIST. *Germen* inferum.

Stylus filiformis, erectus, corolla brevior.

Stigma varium, simplex, bipartitum, trifidum sæpius, sexfidum, tripartito-multifidum, rarius trifido-cucullatum.

PERIC. *Capsula* oblonga, glabra, trigona, trivalvis, trilocularis.

Semina plurima, glabra.

§. III.

DIVISIO SPECIERUM.

* *Scapo ancipiti:*

- melaleuca.* 1. M. scapo ancipiti, foliis subfalcatis, [flore subfolitario.
- spiralis.* 2. M. scapo compresso articulado, foliis erectis, floribus alternis subsecundis.
- africana.* 3. M. scapo ancipiti, foliis distichis, floribus capitatis, spathis membranaceis laceris.
- pufilla.* 4. M. scapo ancipiti, foliis distichis, flore subfolitario.
- bermudiana.* 5. M. scapo ancipiti, foliis distichis, floribus capitato-umbellatis, spathis membranaceis.
- palmifolia.* 6. M. scapo ancipiti, foliis ensiformibus nervosis, floribus spicatis.
- ixioides.* 7. M. scapo compresso, foliis distichis nervosis, florum umbellis pedunculatis.
- gladiata.* 8. M. scapo foliisque compressis, spica laterali solitaria involucro duplo brevior.
- apbylla.* 9. M. scapo foliisque compressis, spica laterali solitaria involucro multoties brevior.
- filiformis.* 10. M. scapo foliisque compressis subfiliformibus, flore solitario terminali.

* * *Scapo tereti:*

- spatibacea.* 11. M. scapo foliisque teretibus dependentibus, spicis lateralibus aggregatis.
- flexuosa.* 12. M. scapo tereti articulado, folio reflexo subundulato nervoso.
- collina.* 13. M. scapo tereti, folio dependente, laciniis corollæ subæqualibus.
- polyantbos.* 14. M. scapo tereti, foliis flexuoso-erectis, laciniis corollæ alternis minoribus.

- cærulea.* 15. M. scapo tereti, foliis distichis, florum capitulis alternis, spathis membranaceis integris.
- umbellata.* 16. M. scapo tereti striato, florum spicis umbellato-paniculatis, involucris diphyllis longissimis.
- crispa.* 17. M. scapo tereti articulato, folio convoluto crispo reflexo.
- iridioides.* 18. M. scapo tereti, foliis distichis linearibus, flore subsolitario terminali.
- cbinensis.* 19. M. scapo tereti, foliis distichis ensiformibus, floribus umbellatis.
- pavonia.* 20. M. scapo tereti, foliis distichis, flore solitario, corollæ laciniis alternis hastatis.
- undulata.* 21. M. scapo ramosissimo, foliis vaginantibus carnosus, corolla crispa.

§. IV.

DESCRIPTIONES SPECIERUM.

Radix carnosa, fibrosa; vel bulbosa.

Scapus sæpissime simplex, rarius ramosus; anceps vel teres; glaber, erectus.

Folia linearia, lineari-lanceolata vel ensiformia, disticha sæpius, integra, glabra.

1. M. MELALEUCA: scapo ancipiti, foliis subfalcatis, flore subsolitario.

Radix carnosa, fibrosa.

Scapus simplex, anceps, articulatus, erectus, glaber, pedalis vel bipedalis.

Folia radicalia plura, disticha, lineari-ensiformia, erecta, striata, glabra, scapo triplo breviora, subfalcata, duas lineas lata; *scapi* spathacea, juxta

articulos alterna, sensim breviora; inferiora tripollicaria, superiora pollicaria.

Flores terminales, solitarii, vel duo; raro tres, umbellati, pedunculati, erecti.

Pedunculi breves, inæquales, glabri, crassi.

Spathæ binæ infra pedunculos, oppositæ, lanceolatae, concavae, glabrae, virides, apice membranaceae, erectae, unguiculares.

Corolla submonopetala, inæqualis, ad basin fere sexpartita, patens, facile fatiscens: *Laciniae* tres majores, obovatae, obtusae, subemarginatae, concavae, basi albæ, versus apicem cæruleae, pollicares; tres minores, ceteris multo breviores & angustiores, ovatae, obtusae, concavae, basi albæ, a medio ad apicem atræ.

Filamenta tria, subulata, alba, erecta, brevissima.

Antheræ lineares, flavæ, lineam longæ.

Stylus filiformis, erectus, albus.

Stigma multipartitum, cærulescens.

2. M. SPIRALIS: scapo compresso articulado, foliis erectis, floribus alternis subsecundis.

Scapus anceps, striatus, glaber, articulatus, erectus, pedalis vel paullo ultra.

Folia radicalia linearia, acuta, striata, erecta, scapo vix breviora; *scapi* alterna, spathæformia.

Flores alterni, subsecundi, laterales.

Spathæ brunneae, concavae, acuminatae, subbiflorae, longitudine corollæ.

Corolla subhexapetala, albido-cærulea, nocte & post florescentiam spiraliter convoluta. *Laciniae* æquales, campanulato-patentes, ovatae, obtusae, pollicares, extus albo-virescentes, intus albæ; inferne crassæ, intus basi macula cordata purpurea.

Fi-

Filamenta tria, corolla breviora, filiformia, alba.

Antheræ oblongæ, sulcatæ, crocæ, erectæ.

Stylus filiformis, staminibus longior, albus.

Stigma simplex, truncatum, villosum, violaceum.

3. M. AFRICANA: scapo ancipiti, foliis distichis, floribus capitatis, spathis membranaceis laceris.

Radix fibrosa.

Scapus simplex vel ramosus sæpius, anceps, articulatus, glaber, erectus, digitalis usque spithamæus.

Folia radicalia disticha, lineari-ensiformia, striata, erecta, scapo breviora; *scapi* spathæformia.

Flores terminales, capitati, cærulei.

Spathæ binæ, oppositæ, concavæ, basi & dorso fuscæ, apice & margine membranacæ, albæ, multipartito-laceræ.

Stigma simplex.

4. M. PUSILLA: scapo ancipiti, foliis distichis, flore sub-solitario.

Radix fibrosa.

Scapus simplex, erectus, anceps, uniflorus vel biflorus, palmaris.

Folia radicalia, disticha, lineari-lanceolata, sub-falcata, striata, glabra, scapo breviora.

Spathæ naviculares, integræ, longitudine floris.

Corolla subhexapetala, cærulea, post florescentiam spiraliter convoluta: *Lacinia* alternæ angustiores.

5. M. BERMUDIANA: scapo ancipiti, foliis distichis, floribus capitato-umbellatis, spathis membranaceis.

Scapus anceps, simplex, sæpius ramosus, glaber, spithamæus.

Rami divaricati, scapo similes, apice geniculati.

Folia basi & circa genicula plura, amplexicaulia, lineari-ensiformia, striata, glabra, erecta, longitudine ramorum.

Flo-

Flores in ramis terminales, umbellati.

Pedunculi teretes, glabri, uniflori, unguiculares.

Spathæ foliis similes, integræ.

Corolla submonopetala, ad basin fere sexpartita:

Lacinia oblonga, obtusa, cuspidata, cærulea, basi lutea.

Filamenta tota in cylindrum connata, alba, corolla dimidio breviora.

Antheræ trigonæ, luteæ, erectæ.

Stylus filiformis. intra cylindrum filamentorum.

Stigma clavatum, apice bifidum, laciniis erectis, subulatis.

Obs. Corollam quadripartitam semel inveni.

6. M. PALMIFOLIA: scapo ancipiti, foliis ensiformibus nervosis, floribus spicatis.

Descripta est in Linn. Mantiss. p. 122.

7. M. IXIODES: scapo compresso, foliis distichis nervosis, florum umbellis peduncularis.

Radix fibrosa.

Scapus compressus, apice ramosus, striatus, glaber, erectus, bipedalis & ultra.

Folia radicalia plurima, disticha, linearia, apice attenuata, striata, glabra, erecta, longitudine fere scapi; in scapo unum vel pauca, similia.

Flores in ramulis terminales, umbellati, minuti, albi, circiter tres vel quattuor.

Spathæ lanceolatae, pedunculis breviores.

Pedunculi capillares, pollicares.

8. M. GLADIATA: scapo foliisque compressis, spica laterali solitaria involucri duplo breviora.

Scapus simplex, compressus, glaber, rigidus, tenuissime striatus, enodis, erectus, tripedalis vel ultra.

Folia scapo similia, radicalia, linearia, rigidula, gla-

glabra, pauca, erecta, striata. integra, scapo tenuiora, ejusdem longitudine.

Spica capitata, terminales, floribus alternis, pedunculatis.

Pedunculus hirtus, uniflorus.

Spathæ plures, imbricatæ, inæquales, naviculares, striatæ, apice compressæ, glabræ, extima duplo longior.

Corolla flava, patens, subhexapetala.

Stigmata tria, simplicia, patentia, recta.

9. M. APHYLLA: scapo foliisque compressis, spica laterali solitaria involucro multoties brevior.

Scapus aphyllus, compressus, enodis, striatus, glaber, erectus, pedalis & ultra.

Capitula supra medium in scapo lateralia floribus luteis.

Involucrum e scapo continuatum, capitulo florum decies longius, curvatum.

10. M. FILIFORMIS: scapo foliisque compressis subfiliformibus, flore solitario terminali.

Scapus subfiliformis, compressus, enodis, simplex, erectus, striatus, glaber, pedalis.

Folia radicalia, filiformia, compressa, striata, flexuoso-erecta, scapo breviora, duo vel tria.

Flos solitarius, terminalis.

Involucrum extimum flore duplo brevius.

Spathæ alternæ, glabræ.

Corolla subhexapetala, infima basi connata, lutea.

Lacinie patentes, alternæ angustiores.

Filamenta tria, corolla breviora, lutea.

Stylus filamentis brevior, erectus, flavus.

Stigmata tria, filiformia, patentia, lutea.

11. M. SPATHACEA: scapo foliisque teretibus dependentibus, spicis lateralibus aggregatis.

Scapus teres, striatus, glaber, enodis, erectus, semiorgyalis.

Folia radicalia, teretia, striata, primum erecta, dein dependentia, scapo longiora.

Florum capitula subterminalia e spicis aggregatis lateralibus, involucro brevioribus.

Spathæ glumaceæ, acutæ.

Corolla subhexapetala, vix basi connata; *Laciniae* æquales, sed alternæ duplo angustiores, patentes, oblongæ, obtusæ, medio vena elevata, unguiculares, flavæ.

Filamenta tria, subulata, corolla multo breviora.

Antheræ globosæ, sulcatæ, incurvæ, flavæ.

Stylus filiformis, filamentis brevior.

Stigmata tria, erecto-patentia, obtusa, flava, filamentis longiora.

12. M. FLEXUOSA: scapo tereti articulado, folio reflexo subundulato nervoso.

Radix bulbosa.

Scapus teres, articulatus, simplex & ramosus, striatus, erectus, glaber, pedalis & ultra.

Folium radicale unum, raro duo, lineare, striatum, reflexum, scapo brevius; *vamea* similia.

Flores alterni in scapi rachide flexuosa.

Spathæ oblongæ, apice acutæ, laceræ.

Corolla subhexapetala: *Laciniae* basi vix connatæ, subæquales, ovatæ, obtusæ cum acumine, concavæ, linea longitudinali elevata, patentes, unguiculares, supra, flavæ, subtus tres alternæ virescentes.

Filamenta tria, subulata, erecta, flava.

Antheræ lineares, incurvæ, flavæ.

Stylus simplex.

Stigmata sub sena, filiformia, erecto-patentia, obtusa, duobus semper approximatis, flava, filamentis paullo longiora.

13. M.

13. M. COLLINA: scapo tereti, folio dependente, laciniis corollæ subæqualibus.

Radix bulbosa, fibrosa, ovata, striata.

Scapus ramosus, erectus, multiflorus, glaber, pedalis.

Rami alterni, compressti, spathis involuti, glabri, uniflori, bipollicares, ex eodem centro circiter tres, inæquales.

Folium unicum, ensiforme, scapo duplo longius, inferne vaginans, integerrimum, striatum, glabrum, concaviusculum, dependens.

Flores terminales, in ramis solitarii.

Spatha bivalvis, pedunculos vaginans, lanceolata, longe acuminata, concava, striata, glabra, viridis, pollicaris; valvulæ subæquales.

Corolla subhexapetala, erecta: *Lacinia* oblongæ, obtusæ, subæquales, patentes, carneæ vel flavæ, extus linea nigra; inferne crassiores, basi connatæ, incarnatæ vel viridi-flavescentes, angustatæ: tribus exterioribus basi fovea nectarifera.

Filamenta tria, tota connata in cylindrum, corolla dimidio breviora.

Anthera lineares, emarginatæ, intus planæ, extus trifidatæ, flavæ: dente utrinque unico.

Germen inferum, ovatum, trifidum, glabrum.

Stylus trigonus, trifidus, staminibus paullo longior, superne incrassatus, flavescens.

Stigmata tria, trigona, subclavata, cucullato-bilabata: labio exteriori truncato, emarginato, interiore bipartito; laciniis acutis, brevibus, inflexis.

Capsula oblonga, trifidus, sensim crassior, glabra, trivalvis, trilocularis, pollicaris.

Obs. 1. Variat flore flavo & aurantiaco.

2. Differt a reliquis *Moræis*: corolla subregulari

& æquali *Ixia*; stigmatibus bilabiatis, laciniis corollæ exterioribus fovea nectarifera.

3. *Convenit* cum *Iridibus*: stigmatibus bilabiatis, labio interiori bipartito.

4. *Scapus* uniarticulatus, ad medium usque folio vestitus videtur esse simplex, cum plurimi pedunculi cum floribus latent intra spathas imbricatas, sensimque florent; sed vere est ramosus, ramis dichotomo-alternis, qui apice iterum dividuntur in duos, tres vel quatuor ramulos vel potius pedunculos inæquales, quorum unus vel duo simul florem aperiunt, interdum plures.

14. M. *POLYANTHOS*: scapo tereti, foliis flexuoso-erectis, laciniis corollæ alternis minoribus.

Scapus teres, articulatus, paniculatus, erectus, pedalis.

Rami & ramuli filiformes, erecti, geniculati.

Folium radicale lineare, striatum, erectum, curvatum, scapo longius; *vamea* similia.

Flores in ultimis ramulis capillaribus solitarii, bini, tres.

Corolla subhexapetala, cærulea, subregularis: *Lacinia* ovata, obtusa, patentes, tres alternæ paullo angustiores & breviores, inferne linea flava, extus viridi.

Antheræ lineares, flavæ.

Stigmata tria, vix bilabiata, sed bifida.

15. M. *CÆRULEA*: scapo tereti, foliis distichis, florum capitulis alternis, spathis membranaceis integris.

Scapus teres, simplex, striatus, glaber, erectus, bipedalis.

Folia radicalia plurima, disticha, linearia, striata, glabra, erecta, scapo breviora.

Flores laterales, alterni, spicato-capitati, plurimi.

Capi-

Capitula pedunculata, pedunculis teretibus unguicularibus.

Spathæ universales naviculares, acuminatæ, longitudine capituli; *partiales* ovatæ, integræ, margine membranaceæ.

Corolla subhexapetala, cærulea. *Laciniae* ovatæ, obtusæ, concavæ, venosæ, erecto-patentes, glabræ; alternæ paullo angustiores.

Filamenta corollæ basi inserta, subulata, brevissima, cærulea.

Antheræ oblongæ, obtusæ, basi bifidæ, extus sulcatæ, intus læves, lateraliter insertæ, flavæ, longitudine fere corollæ.

Germen inferum, triangulare, glabrum.

Stylus filiformis, longitudine staminum, corolla brevior, subulatus, cæruleus.

Stigma simplex, obtusum, trigonum.

Capsula oblonga, trigona, sensim inferne attenuata, glabra, trivalvis, trilocularis.

16. M. UMBELLATA: scapo tereti, florum spicis umbellato-paniculatis, involucris binis longissimis.

Scapus teres, striatus, glaber, erectus, simplex, pedalis.

Flores terminales, umbellato-paniculati.

Involucra duo sub umbella, linearia, striata; alterum brevius, acuminatum, umbella paullo longius; alterum lineare, reflexum, longitudine scapi.

Flores in apicibus solitarii, bini vel tres, pedunculati, cærulei.

17. M. CRISPA: scapo tereti articulado, folio reflexo undulato crispato.

Scapus simplex, teres, spithamæus.

Folium radicale, solitarium, lineare, convolutum, hinc inde margine crispum, longitudine scapi.

Flores terminales, pedunculati, pauci, cærulei.

18. M. IRIDIODES: scapo tereti, foliis distichis linearibus, flore subsolitario terminali.

Radix fibrosa.

Scapus teres, vix compressus, articulatus, glaber, simplex vel parum ramosus, erectus, pedalis vel ultra.

Folia radicalia, plura, disticha, linearia, nervosa, glabra, apice acuminata, erecta, scapo paula breviora.

Flores terminales, raro plures, sæpe solitarii.

19. M. CHINENSIS: scapo tereti, foliis distichis ensiformibus, floribus umbellatis.

Panicula florum trichotoma floribus umbellatis.

Ulteriorem descriptionem videre licet in Thunb.

Flor. Japonica p. 34.

20. M. PAVONIA: scapo tereti, foliis distichis, flore solitario corollæ laciniis alternis hastatis.

Descriptio occurrit in Linn. Suppl. Syst. p. 407.

21. M. UNDULATA: scapo ramosissimum, foliis vaginantibus carnosus, corolla crispa.

Radix bulbosa. *Bulbus* solidus, carnosus, orbiculatus, depressus, lævis, fibrillosus, magnitudine rapæ minoris. *Bulbi* sæpe tres vel plures moniliformi-articulati, approximati.

Scapus ramosus, totus foliis spathæformibus tectus, teres, glaber, carnosus, sublignosus, erectus, pedalis vel bipedalis.

Rami alterni, distichi, inferiores longiores, superiores sensim breviores, virgati, iterum ramulosi.

Folium radicale unicum, vel pauca, obverso margine vaginans, lineare, carnosum, utrinque medio linea elevata carinatum, integrum, striatum, glabrum, longitudine scapi, duas lineas latum, erecto-patens; *Ramea* inferiora, ramorum basin amplexantia, disticha, vagina lata margine obverso

vaginantia, tandem compresfa, obtufa, ftriata, glabra, carnofa, radicali fimilia, patentia, fpathamæa vel palmaria. *Ramulorum* & fuprema fpathacea, convoluto-vaginantia vagina lata, difticha, approximata, imbricata, ultimo apice comprefa, ftriata, glabra, carnofa, inflata, pollicaria vel paullo ultra. *Margines* vaginarum foliorum omnium tenues, membranacei, albi. *Vaginæ* pollicem latæ.

Flores in ultimis ramulis bini, pedunculati, intra folia fpathacea reconditi, fenfim florentes.

Pedunculi trigoni, glabri, breviffimi.

Spatha fimplex, foliacea.

Corolla fubhexapetala, inæqualis, bafi connatæ; *Lacinix* patentæ, apice reflexæ, ovatæ, acuminatæ, obtufæ, linea fupra elevata, fubtus fulco longitudinali, marginè omni cartilagineo crifpæ, unguem latæ; tres alternæ paullo anguftiores.

Color fubtus pallide flavus nigredine pellucente; fupra triftis feu ex purpureo-fufcus, inferne purpureis transversis fasciis lineisque. *Margo* pulcherrime crifpus, fubolivaceus.

Corollæ lacinix pollicares, carnofo-fragiles, fatifcentes.

Filamenta tria, ultra medium in cylindrum purpureo-maculatum connata; apice linearia, marginata, patentia, ftimatibus fubjecta, longitudine dimidia corollæ.

Antheræ ovatæ, comprefæ, incumbentes, fubcordatæ, fubtus fufcæ, fupra fulvæ.

Stylus filiformis, albus, cylindro flaminum involutus, ejusdemque longitudine.

Stigmata tria, bifida fere ad bafin: lacinix lineares,

res, patentēs, filiformi-multifidæ, purpureæ filis apice flavescentibus, divaricatæ, lineam longæ.

Capsula oblonga, trigona angulis obtusis, glabra, trifidula, trivalvis, trilocularis.

Semina plurima, ovata, glabra.

Obs. *Convenit* cum *Galaxia* stigmatibus filiformi-multipartitis.

Intima spatha tenuissima & pellucida est.

Corollæ facile decidunt & difficile siccantur.

Variat petalis supra albis purpureo-variegatis & punctatis.

§. V.

SYNONYMA.

- melaleuca.* Moræa lugens Linn. Supplem. Syst. Veget. p. 99. Syst. Veg. XIV. p. 93. Tab. Disert. I.
- spiralis.* Linn. Supplem. p. 99. Syst. Veget. XIV. p. 93.
- africana.* Ixia africana Linn. Spec. Plant. p. 51. Moræa africana Linn. Syst. Veget. XIV. p. 93.
- bermudiana.* Sisyrrinchium bermudiana. Linn. Spec. Plant. p. 1353. Syst. Veget. XIV. p. 820.
- palmifolia.* Sisyrrinchium palmifolium. Linn. Spec. Plant. p. 1352. Ejusd. Syst. Veget. XIV. p. 820.
- gladiata.* Ixia gladiata. Linn. Supplem. p. 93. System. Veg. p. 93.
- aphylla.* Linn. Supplem. p. 99. System. Veg. p. 93. Vid. Tab. Disert. nostr. 2.
- filiformis.* Linn. Supplem. p. 100. System. Veget. p. 93. Tab. Disert. I.
- spathacea.* Linn. Supplem. p. 99. System. Veget. XIV. p. 92. Tab. Disf. I.
- flexuosa.* Ixia longifolia. Jacq. Hort. Vol. 3. t. 90. Moræa flexuosa. Linn. Suppl. p. 100. Syst. Veg. XIV. p. 93. poly-

- polyanthos*. Linn. Supplem. p. 99. Syft. Veg. XIV. p. 92.
cærulea. Gladiolus capitatus. Vid. Disfert. nostr. Tab. I.
 Linn. Spec. Plant. p. 53.
iridioides. Linn. Syft. Veget. XIV. p. 93. Mant. p. 28.
chinenfis. Ixia chinenfis. Linn. Spec. Plant. p. 52. Moræa
 chinenfis. Thunb. Flor. Japon. p. 34. Linn.
 Syft. Veg. XIV. p. 93.
pavonia. Ferraria pavonia. Linn. Syft. Veg. XIV. p. 820.
undulata. Ferraria undulata. Linn. Spec. Plant. p. 1353.
 Syft. Veget. XIV. p. 820.

§. VI.

FLORENDI TEMPUS

- Africanarum specierum, quas collegit Cel. Dom.
 Præses, heic tantum indicare licet; floret nempe
melaleuca: Septembri, Octobri.
spiralis: Augusto.
africana: Augusto & sequentibus mensibus, in monti-
 bus sæpe in Mensem Martii.
bermudiana: Decembri.
gladiata: Junio.
spatbacea: Julio & sequentibus mensibus communiter;
 sed per totum fere annum florem unum vel
 alterum aperit.
flexuosa: Octobri, Novembri, Decembri, Januario.
collina: Junio & sequentibus mensibus.
cærulea: Augusto, Septembri, Octobri, Novembri.
umbellata & *undulata*: Augusto, Septembri.

§. VII.

LOCUS

Ubi spote crescunt, varius est; occurrunt nempe
 MORÆÆ species in omnibus mundi partibus, imprimis

vero multæ Australem Africam inhabitare deprehenduntur. Crescunt
palmifolia in Brasilia.
ixioides in Nov. Zelandia. D. Pr. FORSTER.
iridioides in Oriente, Constantinopoli.
chinensis in China & Japonia.
pavonia in Mexico.

Reliquæ omnes species in capite bonæ spei, scilicet:
melaleuca in campo infra Paarlberg latere occidentali inter frutices, in summis lateribus Paardeberg, inque arenosis prope Ribek Casteel.

africana in collibus prope Cap, in campis arenosis extra urbem, prope Constantiam & alibi sæpe in summis montibus.

bermudiana in montibus inter Hottentots Hollands Kloof & Hourhoek, Teste Linnæo in virginia & Bermudis.
gladiata infra latus orientale & occidentale Taffelberg, rarior.

spathacea in collibus infra Taffelberg & Duyvelsberg copiosissime atque alibi, radiosissima ambulantibus, quorum pedes folia dependentia irretiunt, ut facile cadant.

flexuosa: prope Bergrivier, vier en twintig Rivieren, Olyfants rivier, a Roode Sand usque ad Hauteniquas, ubique vulgaris.

collina: prope Cap, extra urbem copiosissime & alibi vulgaris.

cærulea: in montibus inter Hauteniquas & Langekloof; in collibus circum Cap rarior.

polyanthos: in regione Korè rivier.

umbellata: juxta Picketberg.

crispa: in Roggeveld.

undulata: in littore prope Leuwestaart extra urbem, extra Groote Battery & prope Bergrivier.

§. VIII.

USUS

harum in vita communi non est nullus; etenim
 1:0 *esculentam* sese præbet *M. flexuosa*, cujus bulbi cocti
 comeduntur ab incolis Europæis æque ac ab Hot-
 tentottis.

2:0 *In Europæis* Hortis introductæ & cultæ fuerunt va-
 riæ species ob speciosos suos flores, ut *bermudiana*,
iridioides, *chinesis*, *flexuosa*, *undulata*.

3:0 *Horam diei*, horologii instar, monstrant plures, im-
 primis *M. undulata*, quæ circa horam quartam ve-
 spertinam, decedente sole, flores suos claudit & i-
 terum hora nona matutina aperit.

4:0 *Speciosæ* valde sunt *cærulea*, *chinesis*, *iridioides*, aliæ. Et

5:0 *Singulares* maxime atque admiratione summa dignæ
 perplures hujus generis species, e. gr.

a. *M. melaleuca* floribus suis, partim albis, par-
 tim atris.

b. *spiralis*, corollam uti plures congeneres suam
 spiraliter involvens.

c. *undulata* quæ

α. tota carnosa, glabra & diaphana est.

β. cujus corollæ margo densissime uti & pul-
 cerrime crispus.

γ. cujus corolla colore & crispatura refert
 araneam majorem.

δ. cujus odor debilis & ingratus.

ε. cujus corollæ tristis & cadaverosus color
 muscas, ut sibi insideant, allicit, in-
 star *Stapelie*.

EXPLICATIO TABULARUM.

Tab. 1. MORÆA *spathacea.**filiformis.**melaleuca.*2. MORÆA *apbylla.**cærulea.*

W

MORÆA *spathacea.*

MORÆA *filiformis.*

MORÆA *mdaleuca.*

MORÆA *aphylla*.

MORÆA
carulea.

Tomas Nic-Ahl sc.